

Foredrag i Oslo Militære Samfund 19. mars 2001

ved

Generalmajor Torkel Hovland

GENERAL CARL GUSTAV FLEISCHER – STORHET OG FALL

Seks år har gått siden jeg holdt mitt første foredrag om general Fleischer i dette forum. De spørsmål jeg da stilte om hva som skapte Fleischers storhet under felttoget og hvilke krefter som drev ham i avgrunnen to år senere, har jeg i mellomtiden i min bok besvart så langt det lar seg gjøre basert på en overveldende dokumentasjon.

I en bok hvor krig og lederskap i krig har vært et sentralt element, har jeg tillatt meg å trekke slutninger basert på den innsikt i krigføring og krigshistorie jeg og mine fire støttespillere representerer.

Jeg vil i kveld konsentrere meg om de viktigste konklusjoner og lærdommer som kan trekkes i boken, og siden vi nå står oppe i en ny og avgjørende kamp om vårt Forsvars skjebne, legge vekt på å få fram relevante lærdommer for dagens situasjon.

Ingen kan verdsette general Fleischer uten å fordype seg i hans forsvar av Nord-Norge våren 1940. Da det på tross av en flom av beskrivende bøker, ikke er utarbeidet en krigshistorisk vurdering med analyse av årsak og virkning til suksessen i Narvik-felttoget, måtte jeg for å kunne vurdere Fleischers lederskap foreta min egen inngående analyse av operative og ledelsesmessige aspekter.

Min vurdering av felttoget etterlater ikke skyggen av tvil når det gjelder Fleischers avgjørende rolle for gjenerobring av Narvik 28 mai 1940. Betydningen av denne seier ble som her antydnet av Fleischers partner, general Béthouart, stor. Legenden om tysk uovervinnelighet ble brutt, og navnet Narvik skulle bli stående som symbolet på håp og alliert seiersvilje. Selv om franske styrker støttet av britiske flåteenheter og fly spilte hovedrollen under amfibieoperasjonene, ville hverken landgangen i Bjerkvik eller overgangen over Rombaken ha vært mulig uten at Fleischer igjennom kontinuerlige angrepsoperasjoner i fjellet bandt og desimerte den tyske hovedstyrken.

Fleischer skulle bli den første norske general på 150 år som førte vellykkede angrepsoperasjoner over lengre tid og den eneste norske general under krigen som skulle få internasjonalt ry som feltherre. Uten Fleischer ville Narvik-felttoget ha føyet seg inn i rekken av norske og allierte forsmadelige nederlag i 1940. Det forhold at Fleischer med sine nord-norske og trønderske tropper viste at under den riktige ledelse kan norske soldater fortsatt leve opp til Norges stolte tradisjoner i forsvar av fedrelandet er vesentlig for vår nasjonale bevissthet.

Fleischers vellykkethet på slagmarken er av etterkrigstidens politiserende historikere bortforklart med at i Nord-Norge lå alt så meget bedre til rette. Dette er en meningsløs beskrivelse av den situasjon Fleischer stod overfor 9 april.

Han befant seg selv i Vadsø i en voldsom snestorm hundre mil fra begivenhetene. Han hadde i løpet av natten mistet de eneste overflate kampfartøyer som var disponert til Nord-Norge, en av sine beste infanteribataljoner, og mobiliseringsdepotet Elvegårdsmoen med store militære lagre samtidig som hovedmålet for den tyske angrepet, Narvik, var på fiendens hender.

Fleischer hadde som avdelingssjef i Generalstaben 15 år tidligere advart mot et overraskelsesangrep som dette og fastholdt at den eneste måten å forsvare vårt store landområde på var gjennom angrepsoperasjoner på indre linjer å slå fiendens kolonner og brohoder enkeltvis. Gjennom å planlegge sammendragning av divisjonen på Setermoen og forberede fremskutt forsvar i Narvik og Sør-Varanger fulgte han opp dette konsept.

Hans skuffelse var stor over å miste Narvik/Bjerkvikområdet. Det meningsløse tapet av panserskipene med de talende navnene Eidsvold og Norge med 276 av våre beste sjøfolk rystet ham dypt.

Forutsetningen var at skipene skulle legges under land i de trange farvann ytterst i Ofotfjorden ved Barøy og virke som flytende batterier og gjennom en samlet og overraskende ildåpning senke og skade inntrengende krigsskip. Usikkerhet skapt av kommanderende admiral om ildåpning fikk skipene til å bli liggende i havneområdet og medførte sammen med bruk av nøytralitetsvaksprosedyrer med skudd foran baugen og bording at de var sjanseløse. Det at tusen norske soldater som kunne støtte seg til solide feltbefestninger i Narvik, overgav seg til 600 sjøsyke østerrikere uten å løsne skudd, var etter Fleischers vurdering et resultat av regimentssjefen, oberst Konrad Sundlos forræderi. Fiaskoen ved Narvik ble denne stormnatten repetert langs hele vår lange kyst. Dere unge må aldri glemme at «Rules of engagement» i en krisesituasjon betyr forskjellen på fred og krig, seier og nederlag og som på panserskipene liv eller død.

Fleischer var i virkeligheten denne fryktelige morgenen sammen med andre militære sjefer offer for en feilslått norsk forsvarspolitik. På tross av at verdenskrigen nå hadde rast i over et halvt år, var forsvaret ikke reelt sett forsterket, ingen planer lagt eller ordrer gitt for en situasjon som denne. Manglende evne til krisehåndtering medførte at Generalstabens gjentatte bønner om mobilisering ikke ble fulgt opp. Regjeringen hadde ikke lagt to pinner i kors for å sette seg inn i forsvarets behov og sitt eget ansvar i krise og krig. Regjeringens unnfalighet påførte nasjonen store tap og lidelser og fem års okkupasjon. Panserskipenes undergang var et direkte resultat av manglende bevilgninger til militært materiell og øvelser og bør minne dagens politikere på det forferdelig ansvar de bærer ved ikke å ivareta nasjonens beredskap.

Fleischer måtte ta konsekvensen av at den manglende beredskap også hadde svekket offiserskorpset og skapt en kreftsvulst av manglende besluttsomhet og defeatisme. Det er bedrøvelig å måtte fastslå at bare noen få av våre militære sjefer viste den nødvendige styrke og handlekraft i denne største av våre nasjonale kriser. Ved å legge nøytralitetsvernets stående instruks til grunn om at makt skal brukes når det er åpenbart at en væpnet styrke som tilhører en krigførende makt, trenger inn på norsk territorium, kunne de alle som Fleischer besluttsomt ha tatt opp kampen. Mens den politiske og militære ledelse i Sør-Norge de neste dagene var totalt handlingslammet, iverksatte Fleischer med nesten maskinmessig presisjon alle nødvendige tiltak for gjennomføring av et eksistensforsvar av landsdelen.

Da han etter en livsfarlig flytur i snestormen, ankom Tromsø 10 april, etablerte han seg straks som øverstkommanderende, erklærte landsdelen som krigsskueplass og iverksatte sammen med fylkesmannen i Troms full mobilisering av militære og sivile ressurser. 11 april var hans divisjonskommando operativ i Målselv, og han kunne iverksette øyeblikkelige tiltak for å få situasjonen under kontroll.

På tross av et lite oppmuntrende styrkeforhold og mangelfullt utrustede og trenede tropper tok Fleischer konsekvensen av sine tidligere vurderinger og våget som general Dahl uttrykte det, angrepet. Han besluttet å angripe og ødelegge Narvik-brohodet først, for deretter å overføre divisjonen til Nordland for å kunne møte en tysk fremrykning fra Trøndelag.

Vi får i hans valg av operativ metode et innblikk i en dimensjon hos Fleischer som ikke fantes hos de øvrige sjefene. Han hadde brukt et langt liv til å forberede seg på en situasjon som dette. Ved å satse maksimalt på gjennom lendemobilitet å avskjære og slå fienden stykkevis og delt søkte han å unngå strid på motstanderens premisser. Hans felttogsplan var å skaffe utviklingsmulighet for et divisjonsangrep ved å ta Gratangen-området med et angrep med 6. brigade, deretter binde fi styrker på Gratangseidet med en ny improvisert brigade og sette inn hovedangrepet mot Bjerkvik gjennom det veiløse lendet over Gressdalen - Vassdalen.

En studie av Fleischers artikler i NMT og hans forelesninger som lærer på den militære høyskole viser at dette operasjonskonseptet som er nesten identisk med dagens Div 2000 doktrine, ble utviklet av Fleischer på bakgrunn av krigshistoriske studier lenge før Liddel Harts Manøverkrigføringskonsept og finnenes «mottitaktikk».

17 april hadde Fleischer sitt direktiv for motangrepet klart. Sammenligningsvis er Ruges samtidige direktiv påfallende passivt og utnytter ikke den totale veibundetheten til de tyske infanteriforbandene i Sør-Norge gjennom operasjoner i flanker og rygg. Ruges mislykkede operasjoner bekrefter Fleischers vurdering av oppholdende strid i 1934.

Det er et tankekors at fordi Fleischer ble gjort til en ikkeperson etter krigen, samtidig som Ruge ble utropt til vår eneste krigshelt på høyere nivå, ble følgen at Ruges desentraliserte, mislykkede, defensive doktrine lagt til grunn for forsvarsplanleggingen etter krigen. Først på 1990-tallet kom såvel Fleischers felttog som hans lederskap og manøverkrigsdoktrine til heder og verdighet. I disse dager er vi igjen i ferd med å kaste dette konseptet på skraphaugen, samtidig som det lette, norske infanteriet som har vært vårt trumfess i landkrigssammenheng i 400 år, nedlegges.

Som alle feltherrer fikk Fleischer erfare at planlegging er en ting, gjennomføring en annen. Manøverkrigføring har et potensiale for resultater, men stiller store krav til selvstendige og dyktige sjefene på bataljons- og høyere nivå. 6. brigades innledende angrep i Gratangen hvor hovedangrepet på Lapphaugen stoppet opp og resulterte i at Trønderbataljonen ble eksponert for et ødeleggende motangrep i Gratangen, var et resultat av de norske lederes manglende feltmessige trening.

Evnen til å takle den innledende motgang, demonstrerte mer enn noe annet Fleischers evner som leder i felt. Lindbäck Larsen skriver: «---i de kritiske øyeblikk viste han seg som den fullkomne soldat---».

Overfor de krefter som er i bevegelse i kriseøyeblikk i krig er hovedspørsmålet det brutale: Viker du eller står du? Fleischer stod.» Den britiske generalen Wawell sier i en bok om lederskap at den viktigste egenskap hos en general er «a certain toughness of mind.»

I Gratangen viste denne lavmælte og personlig beskjedne mannen med akvarellmaling og ørretfiske som hobbyer, at han var i besittelse av en slik tøffhet. For igjen å sitere hans stabssjef Lindbäck Larsen: «Han viste en grad av urokkelighet som sto i en eiendommelig kontrast til hans vesen i alminnelighet.» En av Fleischers bataljonssjefer, senere general Hunstad uttrykte det slik: «Nederlaget var også en påkjønning for omkringliggende avdelingers kampmoral, og det kan trygt sies at i en slik tung stund var det en stor trøst å vite at man som fører hadde en mann med så rolig og nøktern handlekraft som nettopp general Fleischer. Han innfant seg personlig i frontområdet og satte seg inn i forholdene----en kan si det slik at selvtiliten, tryggheten og fremfor alt roen spredte seg fra generalen til hele divisjonen». Fleischer hadde også evne til å lære av sine feil. Aldri mer skulle norske enheter falle i bakhold eller på annen vis pådra seg store tap pga ledelsesmessige feil. Gratangen ble tatt, men forsinkelsen forårsaket av Trønderbataljonens ødeleggelse medførte at den eminente, østerrikske taktikeren, oberst Windisch, blokkerte et direkte angrep mot Bjerkvik ved besettelse av støttepunkter i Leigas-massivet. Det tok Fleischers tropper en uke med kontinuerlige angrepsoperasjoner under brutale vinterforhold i høyfjellet å nedkjempe fiendens støttepunkter og atter true Bjerkvik.

Selve nøkkelen til Fleischers etter hvert så oppsiktsvekkende resultater, synes å være hans evne til å holde moralen oppe under de langvarige og meget krevende operasjonene. Det gjensidige tillitsforholdet mellom ham, befal og soldater og landsdelens myndigheter og befolkning beskrives av Alfred Henningsen som den Fleischerske ånd som hersket i Nord-Norge. Hans lederskap var basert på kameratskap - offiserene var herunder de fremste blant likemenn.

Som det fremgår av denne rapporten fra britenes første landmilitære sjef, general Mackesy, var de britiske vervede tropper helt lammet av vinterforholdene. Generalløytnant Auchinleck som overtok 15 mai, slår i sin sluttrapport fast at landstridskrefter må for de ugjestmilde forholdene i Norge være spesialutstyrt og spesialtrenet. Mange av oss har gjort de samme erfaringer under de mange allierte øvelser i Nord-Norge. Det er således et tankekors at vår nye forsvarsordning i en militær krisesituasjon gjør oss helt avhengig av allierte som ikke behersker landkrig under våre vanskelige forhold.

Fleischer valgte ikke som Ruge i sør å basere seg på alliert seier, han tok det fulle ansvar for å slå de tyske styrkene og så alliert støtte som et supplement. Det var nok likevel svært frustrerende at store britiske styrker lå uvirksomme, beskyttet av en skog av luftvernartilleri og sperrebalonger i Harstad-området. Hans stolthet gjorde det vanskelig å trygle om støtte. Like før iverksettelsen av divisjonsangrepet fikk Fleischer likevel velkommen og uventet hjelp. Den franske generalen, Béthouart, gikk 28 april i land i Gratangen/Lavangen-området med en halvbrigade franske alpejegere. Denne entusiastiske franske fjellkrigeren sa seg straks villig til å støtte Fleischers angrep ved å rykke fram i tilknytning til veien over Gratangseidet. Det skulle utvikle seg et nært vennskap mellom de to menn.

Alle større operasjoner i Narvik-avsnittet skulle bli et resultat av dette nære samarbeidet. Etter at Fleischer hadde drevet tilbake de tyske styrkene i Leigas-massivet, utvirket Béthouart støtte til landsetningen i Bjerkvik 14 mai, koordinert med et nytt divisjonsangrep fra nord.

Alliert forsinkelse medførte at Fleischer kom for sent til å avskjære de tyske styrkene i Bjerkvik-området, men ved å snu 6. brigades front klarte han å få fotfeste på det mektige Kuberg-platået og true den tyske tilknytning til det svenske jernbanenettet på Bjørnefjell.

Fastholdelse av den tyske hovedstyrke i høyfjellet muliggjorde i neste omgang gjenerobringen av Narvik. Ledet av Béthouart angrep en kombinert fransk-norsk brigade Narvik over Rombaken fra nord, samtidig som en polsk brigade angrep Ankenes/Beisfjord-området.

Etter gjenerobringen av Narvik var scenen satt for ødeleggelse av Dietls medtatte styrker som nå var trengt sammen i et ødslig fjellområde rundt Bjørnefell. Nådestøttet skulle settes inn med 6. divisjon fra nord, støttet av franske styrker som rykket opp fra Rombaken og den polske brigade som angrep fra Beisfjord. Som vi vet ble Dietl reddet av gongongen ved at Churchill beordret evakuering av de allierte.

Dessverre var det ingen Fleischer og Béthouart som kunne demme opp for den tyske fremrykningen fra Trøndelag. Fleischer hadde stilt en forsterket bataljon til rådighet for oberst Getz's brigade i Nord-Trøndelag og dette forband sammen med betydelige allierte styrker landsatt i Namsos syntes som en betryggende sikring mot sør. 2 mai fikk Fleischer plutselig beskjed om at de allierte var i ferd med å evakuere, og at Getz hadde besluttet å kapitulere.

Fleischer ble naturlig nok rasende og beordret sin egen IR 14 bataljon nordover for å ta opp forsvar i det sterke lendet sør for Mosjøen. Han hadde tidligere beordret forberedelse av kommunikasjonsødeleggelser som ble neglisjert. Fleischer forsøk på å gjenopprette situasjonen ved tilføring av ammunisjon og forsterkninger og utskifting av ledere slo feil pga manglende handlekraft hos de impliserte. Den allierte innsatsen begrenset seg til noen svake, selvstendige kompanier og var helt utilstrekkelig til å stanse general Feuerstein som med 2. Gebirgsdivisjon presset seg fram sørfra. Først mot slutten av mai ble deler av den britiske gardebrigaden som var nesten ubrukt etter ankomsten medio april, overført til dette avsnittet for 28 mai å bli evakuert over Bodø uten at Fleischer var blitt varslet. Fleischer måtte igjen bite i seg skuffelsen, og gjennom et mesterstykke i krisehåndtering klarte han å redde ut kimen av den norske brigaden han var i ferd med å bygge opp i Fauske-området - i alt ca 2000 mann - som britene hadde latt i stikken.

I tillegg til håndteringen av disse to frontavsnittene måtte Fleischer også hankses med en internkonflikt som han trolig opplevde like farlig og dramatisk. Første uken i mai kom de slagne menn fra Sør-Norge til Tromsø, herunder Nygaardsvold og regjeringen og Ruge med Generalstabem.

Fleischer og Ruge stod ikke på god fot med hverandre, de hadde stått på hver sin side i kampen om forsvarsordningen i mellomkrigstiden. Fleischer hadde spilt en hovedrolle i utvikling av hærordningen av 1927 som etter Generalstabens vurdering utgjorde et minimumsforsvar. Han stod fjellstøtt oppfatningen som har vært grunnleggende i nyere tid at det er forsvarsledelsens plikt å legge fram forsvarets behov.

Ruge støttet statsminister Mowinckels torpedering av denne hærordningen, basert på en halvering av budsjettene. Ruge gikk i et PM mot Kommanderende General med en argumentasjon som har en slående likhet med den som er grunnlaget for den nye forsvarsordning som vi i disse dager legger fram for Stortinget: «Det er de politiske myndigheter som bevilger penger til de militære styrker Forsvaret må derfor til enhver tid nøye seg med å utnytte midlene på den optimale måte.

I fredstid gjaldt det å vedlikeholde den «lille, men gode hær», organisert for kriseløsning, som gjennom en fremsynt utenrikspolitikk så kan utbygges til forsvarlig størrelse når det kommer mørke skyer i horisonten.» Dette hasardspill med norsk sikkerhet ble da som nå begrunnet med at sannsynligheten for krig var liten.

Mowinckel grep begjærlig denne tanken, skjøv Generalstabten til side ved å etablere en gruppe i FD med daværende oberst Laake og Ruge som utviklet den senere utskjelt Forsvarsordningen av 1933. Som kronen på verket endret Mowinckel så KGs instruks slik at denne ikke lenger var ansvarlig for beredskapen og innsatte Laake og Ruge som henholdsvis KG og Generalstabssjef. Mowinckel hadde lyktes i et mesterstykke i politisk manipulasjon som lammet de militære sjefers sikkerhetspolitiske innflytelse fram til krigen. Når vår forsvarsminister i dag foreslår å trekke Forsvarssjefen inn i departementet har dette trolig igjen som hensikt å svekke Forsvarssjefens innflytelse på sikkerhetspolitikken.

Fleischer som betraktet Ruges handlinger i forbindelse med Forsvarsordningen som et forræderi mot forsvarets sak, hadde nok sine bange anelser da de to møttes i divko 6 mai. Han ble beroliget da Ruge meddelte at han fortsatt ville la ham ha ansvar for krigføringen. Han skulle oppdage at han gledet seg for tidlig. I løpet av de to påfølgende uker skulle Ruge bli drivkraften i en total omorganisering av den sivile og militære krigsledelse. Ruge ble 18 mai utnevnt til Forsvarssjef med ansvar for såvel den operative ledelse som den militære forsyningstjeneste. Regjeringen som hittil hadde sittet inaktive i Troms innland, samlet seg til dåd og sendte hjem Fleischers partner, fylkesmann Gabrielsen, og overtok krigsledelsen. Fleischer skulle reduseres til en av fem avsnittssjefer i sitt eget kommandodistrikt. Ruge orienterte Fleischer om nyordningen 15 mai og underslo arrogant Fleischers protestbrev til forsvarsministeren.

Verken Ruge eller regjeringen hadde handlekraft til å sette gjennom nyordningen som åpenbart ville ha svekket krigføringen i de korte hektiske ukene som gjenstod av felttoget. Fleischer og Gabrielsen var et formidabelt team. De hadde sammen omstilt landsdelen for krig på en måte som skulle bli et mønster ved etablering av totalforsvaret etter krigen og hadde hele befolkningen i ryggen. Under krigen i Sør-Norge hadde ingen samordning funnet sted. Etableringen av Administrasjonsrådet var tvert imot en stor støtte for den tyske krigføringen.

Fleischers problemer med Ruge skulle ikke stoppe her. Da planen for den allierte evakuering ble kjent og Konge og regjerings overføring til Storbritannia besluttet, bestemte regjeringen naturlig nok at forsvarssjefen med sin generalstab skulle følge med for å bygge opp de militære styrker ute. Dagen før avreisen iverksatte så Ruge en kampanje som resulterte i at disse menn som var ansvarlig for den overordnede krigsledelse ble hjemme, mens Fleischer som med sin divisjon stod midt i et siste desperat forsøk på å knuse det tyske brohodet, ble beordret til å følge regjeringen.

Ruge sørget heller ikke for å overføre befal og soldater til Storbritannia. Da regjeringen senere også satte seg imot å overføre de 3000 mann som var internert i Sverige, betydde dette at Fleischer som nå ble ansvarlig for gjenoppbygging av hæren ute, måtte starte helt fra scratch. De omfattende kapitulasjonsavtaler Ruge forhandlet fram etter regjeringens avreise, sammen med hans anbefaling til alt yrkesbefal om å avgi Æresord til tyskerne, svekket også grunnlaget for videre krigføring. Det er ikke min hensikt å ødelegge general Ruges ettermæle. Han har hovedæren for at Regjeringen tok opp kampen i Norge og deretter fortsatte kampen i Storbritannia. Dette var et avgjørende bidrag til at Norge med æren i behold kunne videreutvikle seg som nasjonalstat og gir for alltid Ruge en æresplass i vår historie. Realpolitikeren Ruge så dog krigen først og fremst som et stormaktsoppgjør. Norge skulle først gjennom militær motstand markere seg som nasjonalstat, deretter når kapitulasjon var en realitet, få en god ordening med okkupasjonsmakten for å legge grunnlag for norsk selvstendighet hvis Tyskland skulle vinne krigen. Regjeringens oppgave i London var etter hans oppfatning å ivareta Norges interesser ute for å sikre en for Norge gunstig fredsslutning.

Fleischer så det annerledes. Tyskland måtte knekkes militært, skulle vi få igjen vår frihet, og dette kunne bare oppnås gjennom felles total innsats fra alle frie land.

Fleischer oppfattet aldri at Nygaardsvold-regjeringen i London hadde en tilsvarende hemmelig agenda som Ruge - nye operasjoner på norsk jord ble sett som en mulig fremtidig politisk belastning. Han omstilte seg hurtig til sin nye oppgave. Like etter ankomsten i London leverte han en omfattende plan for gjenoppbygging av et nytt forsvar, samtidig som han inngikk en avtale med engelskmennene om norsk deltakelse i invasjonforsvaret i Skottland, raids på Norskekysten og hemmelig operasjoner på norsk jord.

Regjeringen la generelt hans plan for organisering av styrkene til grunn, men avsto foreløpig utskrivning av mannskaper og hva verre var, norsk deltakelse i operasjoner i Norge. Churchill som personlig stod bak de offensive planene, skulle aldri tilgi den norske uvilligheten til å gi støtte i dette som var Storbritannias mørkeste time.

Fleischer maktet på tross av en skrikende befalsmangel og stadig opprivning av de styrker han møysommelig trenet i Skottland gjennom pålagte personelloverføringer, i samarbeid med britene å bygge opp en redusert, norsk brigade etter britisk organisasjon som skulle bli erklært operativ før ett år var gått.

Basert på en serie presise, sikkerhetspolitiske vurderinger forsøkte Fleischer å motivere regjeringen til utvikling av en norsk krigspolitikk for å effektivisere og styre norsk deltakelse i krigen og at norske hærstyrker ble utbygget for å danne en spydspiss ved operasjoner på norsk område. I samarbeid med britiske myndigheter fikk han utarbeidet en instruks for det gryende Milorg slik at innsatsen kunne innpasses i britisk strategi. I sin stab opprettet han et E-kontor for operativt samvirke med britene.

Alle hans forslag og initiativ syntes å falle på steingrunn. Hans oppsiktsvekkende innsikt og resultater, skulle i stedet bli spiker i hans likkiste. Politiske påstander om at han måtte fjernes for å forbedre samarbeidet til britene, er et påskudd fra en regjering som tvert i mot så ham og hans samarbeid med britene som en trussel mot sin hemmelige agenda. Fleischer kom også i veien for Nygaardsvold-regjeringens hensynsløse apparatpolitikere fra Tranmæls stall, Trygve Lies og Oscar Torps personlige ambisjoner om å erobre de viktigste regjeringsposisjoner, og som gjennom manipulasjon og ufine metoder fjernet alle som stod i veien.

Jeg har i boken skritt for skritt dokumentert Torps fremgangsmåte for å kvitte seg med Fleischer. Hans personlige motiv sprang ut fra forståelsen av at med den annerkjent dyktige og kompromissløse Fleischer ved sin side ville han selv gjøre en patetisk figur som forsvarsminister. Det var ikke nok å fjerne Fleischer, han måtte for å bruke et tranmælsk uttrykk, «Trampes ned i kloakken» gjennom bakvaskelser og ryktespredning. Til støtte i denne prosessen rekrutterte Torp opportunistiske offiserer som så en politisk innsats som springbrett for egen karriere.

Proessen lyktes, Fleischer ble erstattet av ukjente, uerfarne menn uten krigstjeneste. Disse ble naturlig nok av britene betraktet som «chairborne officers», politisk ansatte kontoroffiserer. De nye menn hadde ingen evne til å inspirere til øket forsvarsinnsats. Som CJ Hambro uttrykte det: «Sjelden har noe lands regjering i en kritisk tid røktet et nasjonalt aktivum så slett som den norske regjering tok vare på Fleischer». Ansettelse av militære sjef er en regjerings privilegium, men ansettelse ut fra politisk hensiktsmessighet på bekostning av dyktighet er et svik mot den nasjon de skal tjene. Manglende lojalitet innad i offiserskorpset skapte grunnlag for Torps splitt og hersk taktikk.

Åpenbart for å forhindre at slagkraftige norske styrker skulle inspirere britene til operasjoner i Norge ble Norske Brigade etter Fleischers fratreden splittet opp i småavdelinger på kompaninivå med en hjemmestrikket, norsk organisasjon uten operativ overbygging. Da avdelingene ikke lenger passet inn i den britiske krigsorganisasjonen ble samarbeidet redusert, og Norge mistet innflytelse og handlefrihet ved ikke å ha operative hærstyrker til disposisjon. Norge skulle som eneste allierte nasjon komme ut av krigen med en Hær uten krigserfaring og operativ ekspertise, hvilket medførte at det tok 20-30 år å bygge opp hærstyrker på internasjonalt nivå. Vi bør merke oss at dette er den tidshorisont vi igjen må se i øynene for gjenoppbygging av vårt krigsforsvar hvis vi vedtar den nå foreslåtte, amputerte struktur.

Hva var det så som fikk denne kjempen av en militær leder til å bryte sammen? Tilsidesettelsen kunne han ha levd med dersom denne hadde vært fulgt av hederlig omtale og vært gitt en plausibel forklaring. Hans rakryggede natur, manglende forståelse for politiske intriger og sterke æresfølelse gjorde ham dog til et lett offer for politiske intriger og bakvaskelser. Han kunne ikke leve med å bli gjort æreløs. Forståelsen av at han ikke ville kunne spille noen rolle i gjenerobringen av Norge frembrakte, sammen med spekulasjoner over hvilke feil han måtte ha gjort, den ødeleggende depresjonen.

Den urett som ble gjort mot den general som naturlig burde ha fått plass i vår historie som vår fremste krigshelt og militære forbilde, har dimensjoner som fremdeles synes å ha politisk sprengkraft. London-regjeringen gjorde sitt ytterste for å skjule sine spor. Da fru Fleischer for å rehabilitere sin mann i 1947 utgav boken «General Fleischers etterlatte papirer», skapte dette voldsom debatt som deretter ble knust gjennom en landsomfattende, demagogisk pressekampanje fra det da statsbærende parti som gjorde Fleischer til en ikke-person.

Historieskriverne etter krigen har sunget den samme falske visen. Fleischers innsats i Narvik-felttoget ble usynliggjort. Han måtte fjernes for at samarbeidet med britene for at krigføringen skulle bli bedre. Samtidig er Fleischers syn på krigføringen urettmessig annektert som regjeringens krigspolitikk.

Britiske raids og hemmelige operasjoner i Norge er blitt en del av vår motstandshistorie som vi alle kan sole oss i. Regjeringens motstand mot slike operasjoner fram til 1944 og tilpasningsbestrebelsene hjemme er feid under teppet.

Det er mulig at gjenoppbyggingen av Norge som etter krigen stod fram som en meget splittet nasjon, hadde bruk for en heroisk historie de første årene. Den misvisende historiefremstillingen knyttet til vår største nasjonale krise har dog medvirket til at vår politiske og militære ledelse ikke synes å ha lært av det som skjedde. Denne historieløshet er nå i ferd med å resultere i en ny forsvarsordning som setter vårt lands sikkerhet i fare. Gjennom vårt svik mot Fleischer og de verdier han stod for, svikter vi også vårt lands sikkerhet og selvstendighet.